

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Кафедра обліку та оподаткування

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Національна економіка»**

підготовки бакалаврів

спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП ВФПНЗЕ 5)

Кіровоград - 2016 рік

Програма навчальної дисципліни «Національна економіка» для студентів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит», 2016 року

Розробники програми: доцент кафедри обліку та оподаткування, к.е.н. Ланова М.І.

Протокол №1 від 02 вересня 2016 року

Завідувач кафедри _____ С.П.Ніколаєва

« ____ » _____ 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією з ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

« ____ » _____ 20__ року, протокол № ____

« ____ » _____ 2016 року Голова _____ Г.Ю. Шаркова

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Національна економіка» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо – кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

Предметом дисципліни «Національна економіка» є сукупність ресурсних, економічних, інституціональних та соціальних чинників, що визначають відмінні риси національної економіки й специфіку її функціонування.

Об'єктом вивчення дисципліни є економіка України, що має ознаки економічної системи й власні особливості й принципи розвитку, що проявляються в таких формах, як економічний потенціал, структура господарського комплексу та галузей господарства, внутрішні чинники соціально-економічного розвитку, державне регулювання, особливості програмування та прогнозування соціально-економічних процесів.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни: макроекономіка, мікроекономіка, історія економіки та економічної думки, політична економія; дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну: регіональна економіка, економіка підприємства, гроші та кредит.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Теоретичні основи розвитку національної економіки

Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки

Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів із закономірностями і особливостями функціонування національної економіки порівняно з економіками інших країн, навчити їх об'єктивному аналізу стану української економіки.

Завдання навчальної дисципліни: розкрити загальне та особливе в національній економічній системі, інституціональні чинники та їх вплив на специфіку економічного розвитку, функціональну роль держави в управлінні економікою та її інтеграцію у світове господарство.

Національна економіка вивчає

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- особливості української економіки порівняно з іншими моделями економічних систем;
- основні риси української системи управління економікою та особливості національної економічної політики;
- етапи розвитку української економіки; методи об'єктивного аналізу стану національної економіки;
- стан і перспективи розвитку трансформаційної економіки України.

Вміти:

- визначати місце України в світовому господарстві;
- знаходити методи подолання її економічного відставання;
- аналізу структури господарського комплексу та галузей господарства економіки України;
- порівняння внутрішніх чинників та факторів соціально-економічного розвитку України та інших країн світу.

Дисципліна “Національна економіка” читається студентам 3 курсу у 5 семестрі.

До структури курсу входять лекції, практичні та семінарські заняття та самостійна робота студентів.

Для перевірки якості засвоєного матеріалу з дисципліни “Національна економіка” студенти беруть участь у практичних, виконують навчальні та контролюючі тести, складають залік по закінченні 5 семестру.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години/ 3 кредити ECTS.

**2. Структура навчальної дисципліни
«Національна економіка»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	Самостійна та індивідуальна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1				
Теоретичні основи розвитку національної економіки				
Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	8	2	1	5
Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки	8	2	1	5
Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	10	2	2	6
Тема 4. Характеристика економічного потенціалу	9	2	1	6
Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки	10	2	2	6
Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 1	54	12	8	34
Змістовий модуль 2				
Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки				
Тема 7. Державність та державне управління економікою	8	2	1	5
Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок	9	2	1	6
Тема 9. Структурна перебудова національної економіки	10	2	2	6
Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки	9	2	1	6
Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці	10	2	2	6
Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	8	2	1	5
Усього за змістовим модулем 2	54	12	8	34
Всього	108	24	16	68

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи розвитку національної економіки

Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе

Національна економіка як наука, сутність національної економіки, структура національної економіки, моделі національної економіки, сучасна національна економіка, система макроекономічних показників, національний ринок, народне господарство, інтеграційний тип еволюції, середовище національної економіки: природно-екологічне, економічне, політичне, соціальне, духовне, технологічний (техніко-економічний) уклад, соціальний уклад, соціально-економічний уклад, лібералізація, інституціоналізація, регіоналізація.

Тема 2. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки

Німецька історична школа національної економіки, класична школа, теорії М. Вебера, моделі національної економіки, перехідна економіка, базисні інститути національної економіки.

Вектор економічної еволюції та трансформація економічних систем. Нелінійність, багатовимірність та плюралістичність економічного розвитку. Механізми трансформації господарських систем. Мета трансформаційних процесів. Системність перетворень в національній економіці. Особливості суспільного розвитку України.

Еволюція теорій регулювання національної економіки. Класична теорія саморегулювання. Кейнсіанство. Монетаризм. Теорія суспільного вибору. Неокласичний синтез.

Тема 3. Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки

Економічна теорія добробуту. Співвідношення економічного та соціального в розвитку національної економіки. Соціальна стійкість та соціальна стабільність як ознака соціально орієнтованої економіки. Соціальний розвиток. Моделі соціальної політики. Соціальна політика української держави. Пріоритети соціальної політики.

Рівень та якість життя населення України. Основні соціально-економічні індикатори рівня життя: реальний ВВП на душу населення, грошові доходи і витрати, реальна заробітна плата, споживання основних продуктів харчування, природний приріст населення та середня тривалість життя, витрати бюджету на розвиток соціальної сфери. Структура і динаміка грошових доходів населення. Диференціація доходів населення.

Поняття людського розвитку. Методологія визначення індексу людського розвитку.

Тема 4. Характеристика економічного потенціалу

Потенціал, економічний потенціал країни, природно-ресурсний потенціал, виробного-технологічний потенціал, трудовий потенціал, науково-технічний потенціал, внутрішньоекономічний потенціал, експортний потенціал, цільова ефективність суспільного виробництва, ресурсна ефективність суспільного виробництва.

Людський потенціал національної економіки. Чинники формування людського потенціалу. Трудовий потенціал: структура та динаміка. Освітньо-кваліфікаційний рівень робочої сили. Конкурентоспроможність українського ринку праці.

Науково-технічний потенціал. Науково-технологічний та інноваційний розвиток в Україні: якісні та кількісні характеристики. Підтримка і стимулювання інноваційної

діяльності. Пріоритетні напрями розвитку науки і техніки. Стан основних виробничих фондів в економіці України.

Природно-ресурсний потенціал. Економіко-географічні умови розвитку національної економіки. Класифікація природних ресурсів. Водні ресурси. Біологічні ресурси, фауна, флора. Земельні ресурси країни.

Тема 5. Інституціональні чинники розвитку національної економіки

Інституційні основи ринкової економіки. Інститути та економічний розвиток. Значення інститутів. Інституційна структура, її елементи та роль в розвитку національної економіки. Система правил та інститутів. Ієрархія інститутів та інституційне середовище.

Інституційні зміни національної економіки: загальна характеристика та механізми. Формування інституційного базису національної економіки. Лібералізація економіки. Реформа відносин власності та утворення капіталу. Власність в системі національної економіки. Подолання монополізму та формування конкурентного середовища. Конкуренція і монополія в економіці України. Розвиток підприємництва. Великий та малий бізнес в національній економіці. Становлення ринків та ринкової інфраструктури.

Тема 6. Функціонування інфраструктури національного ринку

Національний ринок: методологія та методика аналізу. Основні індикатори та умови функціонування товарного ринку. Конкурентне середовище на товарних ринках національної економіки. особливості конкурентного середовища в умовах перехідної економіки, передумови ефективної конкуренції.

Аналіз конкуренції на товарних ринках. основні показники вимірювання діяльності основних товарних ринків:

Структура ринків в національній економіці: ринок товарів, ринок послуг, ринок житла (нерухомості), ринок засобів виробництва, ринок грошей, валюти, ринок цінних паперів, ринок інвестицій, ринок робочої сили, ринок інновацій, ринок інтелектуального продукту. Фондовий ринок.

Сучасна інфраструктура ринку. Інфраструктура ринку як фактор ефективності конкурентного середовища. Трансакційні витрати учасників ринку.

Змістовий модуль 2

Функціональна роль держави та державного управління в розвитку національної економіки

Тема 7. Державність та державне управління економікою

Державність, суверенітет, державне регулювання економіки (ДРЕ); фактори встановлення співвідношення регулюючих механізмів національної економіки; ринкове саморегулювання; недоліки ринкового саморегулювання; функції держави; інститути громадянського суспільства, громадянське регулювання: зміст, об'єкти, типологія суб'єктів; триєдине регулювання національної економіки: зміст, об'єкти; національна модель регулювання економіки, правові методи регулювання, адміністративні методи регулювання, економічні методи регулювання.

Тема 8. Демократія, економічна свобода та економічний порядок

Демократія, економічна свобода та економічний порядок. Інститут соціального партнерства. Трипартизм.

Модифікація ролі та функцій держави в національній економіці. Якість макроекономічного управління. Прозорість процедури прийняття рішень. Рівноправність доступу до інформації. Дієвість правових і судових процедур. Нормативно-правове закріплення інституційних перетворень.

Тема 9. Структурна перебудова національної економіки

Діяльнісно-видова і галузева структура економіки, структурні зрушення, фактори структурних зрушень, високотехнологічні галузі промисловості, структурна політика таргетування, галузі – національні пріоритети чинники відбору пріоритетних галузей, інвестиційна політика, показники інвестиційної діяльності, національна інноваційна система, інноваційна політика, національна модель інноваційного розвитку.

Методи аналізу структури національної економіки. Міжгалузевий баланс виробництва і розподілу продукції та послуг (МГБ). Схема балансу, характеристика його квадрантів. Кінцева та проміжна продукція, їх співвідношення, значення для аналізу економічної діяльності.

Міжгалузевий народногосподарський комплекс країни: промислове виробництво, агропромисловий сектор, транспортний комплекс, торгівля.

Тема 10. Програмування та прогнозування національної економіки

Сутність та призначення макроекономічних прогнозів. Функції макроекономічного прогнозування. Науковий аналіз та його етапи. Ретроспекція, діагноз, перспекція. Альтернативні сценарії макроекономічних прогнозів. Система прогнозів. Методи та моделі економічного прогнозування.

Наукові основи макроекономічного планування. Прогноз і план. Макроекономічні плани. Роль і функції плану. Директивне та індикативне планування. Система планів.

Сутність соціально-економічного програмування. План і програма. Цілі макроекономічного програмування. Принципи розробки програм. Блоки, види та рівні програм. Світовий досвід програмування соціально-економічного розвитку. Антикризові, структурні, соціальні, науково-технічні, регіональні програми.

Тема 11. Політика економічного зростання в національній економіці

Національне відтворення, загальні, специфічні та одиничні риси національного відтворення, відтворювальна структура, економічний розвиток, прогресивний економічний розвиток, економічне зростання, «якість життя», чистий економічний добробут, експортрозширююче зростання, розорююче зростання, імпортоване зростання, постіндустріальне економічне зростання.

Стратегія економічного розвитку. Стратегічна модель економічного розвитку України. Стійкий розвиток та економічне зростання. Світовий досвід. Джерела економічного зростання національної економіки України.

Методика визначення основних показників закономірностей розвитку економіки як предмету аналізу.

Тема 12. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство

Моделі національної відкритої економіки, екзогенно-залежна модель розвитку, ендогенно-орієнтована модель розвитку, теорія «нового міжнародного поділу праці», факторна модель національної конкурентоспроможності, інноваційна модель національної конкуренто-спроможності, динамічні переваги, виміри міжнародної

інтеграції, економічна безпека країни, економічна незалежність країни, види загроз економічній безпеці країні, напрями зовнішньоекономічної політики України.

4. Рекомендована література для дисципліни «Національна економіка»

Основна

1. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. Посібник. / Л.С. Гринів, М.В. Кічурчак - Львів: «Магнолія», 2008. - 464 с.
2. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2005. 440 с.
3. Круш П. В., Тульчинська С. О., Шашина М. В., та ін. Національна економіка: підручник для студ. вищих навч. закл. / К. : Каравела, 2008.
4. Леоненко П.М., Черепніна О.І. Сучасні економічні системи. – К.: Знання, 2006, 430 с.
5. Мельникова В.І. Національна економіка: Навчальний посібник/ І.В. Мельникова. – К.: ЦУЛ. – 2011. – 248 с.
6. Національна економіка: Навч. посібн. / за ред. В.М.Тарасевича. – К. ЦУЛ. 2009. – 280 с.
7. Національна економіка: навч. посібник./ Решетіло В.П. (заг. ред.). – Х.: Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 386 с.
8. Національна економіка: Підручник. / За ред. проф., к.е.н. П.В. Круша. - К.: Каравела, 2008.-416 с.
9. Національна економіка: Навч. Посібник / За ред. В.М. Тарасевича. -К.: Центр учбової літератури, 2009. - 280 с.
10. Національна економіка: тексти лекцій / О.П. Тищенко, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. А.Г. Савченко (заг.ред.). — К. : КНЕУ, 2007.

Додаткова

11. Буряковський В. В. Національна економіка: навч. посібник / В.В. Буряковський - Дніпропетровський національний ун-т. — Д. : Наука і освіта, 2007.
12. Гальчинський А.С. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) “Шляхом європейської інтеграції”: / авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європейської інтеграції України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
13. Геєць В.М. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування / В.М.Геєць, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк, В.В. Іванов, Н.А. Дубровіна, А.В.Ставицький.— Х.: ВД «Інжек», 2005. – 396 с.
14. Голиков А.П. Економіка України: фактори виробництва, галузева структура, розміщення, тенденції розвитку. Навчальний посібник. / А.П. Голиков, Н.А. Казакова. – Х.: ХНУ, 2005, - 238 с.
15. Ковальчук В.М. Структурна перебудова національної економіки в контексті інноваційного розвитку. / В.М. Ковальчук. - К.: 2005 – 240 с.
16. Корниенко О.В. Национальная экономика. / О.В. Корниенко. – СПб.: Питер, 2008. – 256 с.
17. Национальная экономика: учебник / Под ред. П.В.Савченко. - М.: Экономист, 2005. - 813 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.kmu.gov.ua>
2. <http://www.rada.gov.ua>
3. <http://www.me.gov.ua>
4. <http://www.minfint.gov.ua>

5. <http://www.ssmc.gov.ua>
6. <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. <http://www.worldbank.org.ru>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

1. Предмет дослідження національної економіки як галузі знань. Основні економічні науки, з якими національна економіка має тісні взаємозв'язки.
2. Основні моделі національної економіки.
3. Сутність та основні складові економічної системи.
4. Поняття перехідної економіки та особливості її становлення в Україні.
5. Характеристика змішаної економіки.
6. Національне багатство суспільства та національний дохід.
7. Граничний продукт в системі макроекономічних рахунків.
8. Стратегія розвитку національної економіки.
10. Основні принципи визначення національного багатства в традиційному і розширеному розумінні.
12. Процес накопичення національного багатства в Україні на початку ХХІ ст.
13. Природно-ресурсний потенціал та його класифікація.
14. Основні характеристики демографічного потенціалу України.
15. Регіональні відмінності відтворення населення та його основні показники.
16. Чинники працересурсного потенціалу регіону
17. Характеристика типів регіональних ринків праці України. 18. Характеристика сфер діяльності людини, в яких поступ НТП є більш вагомим. 19. Методика оцінки рівня розвитку матеріальної бази організацій, які виконують наукові та науково-технічні розробки в регіонах України.
20. Особливості розвитку інноваційної діяльності в Україні на сучасному етапі.
21. Суть поняття "господарський комплекс національної економіки".
22. Основні підсистеми господарського комплексу України.
23. Соціальна інфраструктура та її складові.
24. Основні підсистеми, з яких складається промисловий комплекс України.
25. Основні фактори, що впливають на структуру та діяльність суб'єктів агропромислового комплексу України.
26. Побутове обслуговування населення.
27. Підсистеми у сфері транспорту в Україні.
28. Особливості розвитку галузі зв'язку в Україні.
29. Соціально-споживацький комплекс України.
30. Сфера торгівлі та громадського харчування в Україні.
31. Визначення категорій "економічне зростання" і "економічний розвиток".
32. Економічне зростання та його форми.
33. Значення економічного зростання.
34. Показники вимірювання економічного зростання.
35. Ознаки типів економічного зростання.
36. Основні фактори економічного зростання.
37. Індекс людського розвитку.
38. Загальна характеристика моделей економічного зростання.
39. Чинники нагромадження капіталу, приросту населення та технічного прогресу.
40. Економічний цикл та його фази.
41. Сутність і характеристика механізму ринкового саморегулювання.
42. Концепції невтручання держави в економіку.
43. Якісні характеристики малого бізнесу.
44. Державне регулювання економіки та його форми. 45. Суть та інструменти фіскальної політики держави.
46. Характеристика малого бізнесу в Україні.
47. Сутність економічної свободи та демократії.
48. Корпоративний сектор в Україні та його особливості.

49. Сутність підприємництва.
50. Корпоративний механізм господарювання.
51. Програма розвитку країни.
52. Сутність і види програмування.
53. Особливості цільових комплексних програм.
54. Довго-, середньо- та короткострокові програми економічного і соціального розвитку національної економіки.
55. Програми розвитку міжнародних зв'язків.
56. Економічний прогноз.
57. Суть макроекономічного прогнозування.
58. Джерела прогнозної інформації.
59. Спільні й відмінні риси пошукового та нормативного прогнозів.
60. Основні принципи макроекономічного прогнозування.
61. Проблеми сталого розвитку держави.
62. Принцип та ідеї сталого розвитку суспільства.
63. Основні категорії концепції сталого розвитку суспільства.
64. Зміст категорії сталого розвитку.
65. Тип цивілізації, який найбільше відповідає природі сталого розвитку.
66. Показники якості життя людини.
67. Співвідношення концепції сталого розвитку України з національними інтересами українського народу.
68. Основні напрями і пріоритети забезпечення сталого розвитку в Україні.
69. Специфіка сучасної економічної ситуації в Україні.
70. Духовні засади сталого розвитку України.
71. Рушійна сила інтеграційних процесів в національній економіці.
72. Проблеми інтеграції України до світового господарства.
73. Форми і механізми економічної інтеграції незалежної України до світового господарства.
74. Шляхи інтеграції національної економіки України у світове господарство.
75. Світове господарство та його характеристика.
76. Вільні економічні зони.
78. Нові ринки, що сформовані у світовому господарстві під впливом інтеграційних процесів.
79. Сучасні форми інтеграції до світового господарства.
80. Фактори економічної інтеграції у світове господарство провідних країн світу.
81. Відмінність між національною та економічною безпекою.
82. Основні структурні елементи економічної безпеки.
83. Теорія, яка лежить в основі вчення про економічну безпеку.
84. Основні напрями реалізації економічної безпеки в Україні.
85. Критерії класифікації економічних інтересів країни.
86. Основні загрози для економічної безпеки України.
87. Значення розрахунку рівня ризику для національної економічної безпеки.
88. Національні ризики та їх складові.
89. Стратегічні ризики та їхні особливості.
90. Механізм управління стратегічними ризиками у розрізі національної безпеки.

Засоби діагностики успішності навчання

Контроль за виконанням студентами навчального плану з курсу, за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного, модульного і підсумкового контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення практичних, семінарських занять та інших форм контролю і має на меті перевірку рівня знань студента за змістовими модулями. Поточний контроль знань студентів проводиться за такими формами:

а) *під час семінарських/практичних занять*:

- опитування знань студентів з теоретичного матеріалу — 0; 1; 2; 3 бали;
- оперативний письмовий контроль (тестування) — 0; 1; 2; 3; 4 бали;
- виконання практичних завдань – 0; 2; 4; 6 балів;
- змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів — 1 бал;
- письмова модульна контрольна робота – 10 балів;

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання*:

- підготовка та презентація реферату — 4 бали;
- підготовка міні-лекції з проблемних питань — 4 бали;
- аналіз проблемних ситуацій — 4 бали;
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань – 10 балів.

2. *Модульний контроль* є підсумком певного етапу вивчення дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 6-бальною шкалою. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, яка містить такі завдання: 20 тестових завдань – 6 балів.

3. *Підсумковий контроль* застосовується для перевірки успішності знань студентів після завершення вивчення навчальної дисципліни і здійснюється у формі семестрового контролю, який проводиться у вигляді заліку з дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою. Підставою для підсумкового заліку є поточна успішність за результатами всіх форм контролю.

Студенти, поточна успішність яких оцінена менше як у 60 балів, але не менше як у 35 балів складають залік. Таке завдання містить 2 теоретичних питання. Виконання кожного завдання оцінюється за 20-бальною шкалою. Мінімальна кількість балів, необхідна для складання іспиту – 60.